

II

(Retsakter hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 8. juli 1999

angående Frankrigs støtte til Crédit Agricole-koncernen i forbindelse med modtagelse og opbevaring af notarers indskud i landkommuner

(meddelt under nummer K(1999) 2147)

(Kun den franske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(2000/480/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 88, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i overensstemmelse med disse artikler, og

ud fra følgende betragtninger:

I

SAGSFORLØB

- (1) Ved brev af 22. januar 1998 meddelte Kommissionen de franske myndigheder, at den havde besluttet at indlede proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, vedrørende de fordele, som den franske stat giver Crédit Agricole ved at give Crédit Agricole eneret til at modtage notarernes indskud af klientmidler i landkommuner. Proceduren blev indledt, efter at Association Française des Banques (AFB) og Chambre Syndicale des Banques Populaires (CSBP) havde indgivet en klage over de rettigheder, den franske stat har givet Crédit Agricole.
- (2) De franske myndigheder svarede Kommissionen ved brev af 9. april 1998, som indeholdt svar på de spørgsmål, Kommissionen stillede i meddelelsen om

indledningen af proceduren, og hvori de franske myndigheder oplyste, at de havde til hensigt at ophæve Crédit Agricoles eneret til at modtage notarernes indskud fra midten af 1998. Efter at meddelelsen om indledningen af proceduren var blevet offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* ⁽¹⁾, sendte Crédit Agricole den 5. juni 1998 Kommissionen et brev, som indeholdt en række argumenter for, at de foranstaltninger, som indledningen af proceduren vedrørte, ikke skulle anses for statsstøtte. Den 22. september 1998 sendte Kommissionen de franske myndigheder et brev med anmodning om yderligere oplysninger på grundlag af deres svar af 9. april. De franske myndigheder svarede på denne anmodning om oplysninger ved brev af 7. januar 1999. Kommissionen sendte den 25. januar endnu et brev, hvori den anmodede de franske myndigheder om at bekræfte, at Crédit Agricoles eneret rent faktisk var ophævet som lovet. Myndighederne bekræftede ved brev af 28. april 1999 de konkrete foranstaltninger, de var villige til at træffe for pr. 1. april 2000 at ophæve Crédit Agricoles eneret til notarernes indskud.

II

CRÉDIT AGRICOLE — BESKRIVELSE AF ORDNINGEN FOR NOTARINDSKUD

- (3) Inden fusionen mellem Société Générale og Paribas, der blev offentliggjort i februar 1999, var Crédit Agricole-koncernen den største franske bankkoncern og den

⁽¹⁾ EFT C 144 af 9.5.1998, s. 6.

femtestørste bankkoncern i Europa ⁽²⁾. Der er tale om en sammenslutning af gensidige selskaber, hvoraf de første blev oprettet i slutningen af det 19. århundrede for at opfylde landmændenes finansielle behov. Caisse Nationale du Crédit Agricole (CNCA), som havde ansvaret for fordelingen af lånene på de forskellige afdelinger, blev oprettet af staten i 1926. CNCA blev privatiseret i 1988, og koncernen har siden da været et rent privat foretagende, som er 91 % ejet af koncernens regionale afdelinger og 9 % medarbejdere. De regionale afdelinger ejes af de lokale afdelinger, som omfatter ca. 5 mio. medlemmer. Koncernen har udviklet sig til en stor indlånsbank og universalbank. Den havde ved udgangen af 1997 et net på ca. 8 200 filialer og 9 200 såkaldte »points verts«, hvor handlende tager sig af enkle transaktioner. På landet tegner Crédit Agricole sig for ca. 33 % af alle bankfilialer, hvilket er meget mere end de tre største banker i AFB tilsammen.

- (4) Crédit Agricole-koncernen spiller fortsat en vigtig rolle for finansieringen af landbruget, men dens kundekreds er blevet udvidet betydeligt og omfatter nu også de øvrige samfundsgrupper og faglige kategorier i befolkningen og de øvrige erhvervssektorer. Crédit Agricole havde indtil 1990 monopol på fordelingen af lån med rentegodtgørelse til landbruget; fra 1990 blev der indført konkurrence mellem banker om disse lån.
- (5) Notarerne udøver et liberalt erhverv, men er samtidig offentligt beskikkede personer, som er underlagt præcise regler, der fastsættes af de offentlige myndigheder. Specielt kan de ikke beholde indskuddene fra deres klienter i forbindelse med transaktioner, hvor der skal udstedes et notarialdokument. Staten pålægger notarerne at anbringe disse indskud i institutter, som staten fastsætter en udtømmende liste over. Disse midler, som notarerne midlertidigt ligger inde med, stammer hovedsagelig fra dødsboer, ejendomshandler, oprettelsen af selskaber og betalingen for overdragelsen af goodwill. Da Kommissionen indledte proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, på grundlag af de foreliggende oplysninger fra klagerne og de franske myndigheder, anførte den, at staten i 1972 (bekendtgørelse af 25. august) udarbejdede en liste over de institutter, der havde tilladelse til at modtage og opbevare indskud af klientmidler på under tre måneder. Listen omfattede bl.a. Caisse des Dépôts et Consignations (CDC), postgirokontoret og Caisses de Crédit Agricole (i kommuner med

under 5 000 indbyggere). I 1973 gav staten Caisses de Crédit Agricole tilladelse til at modtage notarers indskud af klientmidler i kommuner med under 30 000 indbyggere ⁽³⁾.

- (6) Af disse indskud betales der en provision ⁽⁴⁾ på 1 % (til notaren). Som Kommissionen ligeledes understregede ved indledningen af denne procedure, skulle Crédit Agricole indtil 1990 ikke yde noget til gengæld for dette billige finansieringsmiddel. I 1990 blev der (ved en aftale mellem staten og Crédit Agricole af 26. september 1990) oprettet en fond (FAC), der skulle lette landmændenes finansielle udgifter, og som Crédit Agricole accepterede at bidrage til med 500 mio. FRF i 1991 og 1992, 600 mio. FRF i 1993 og 500 mio. FRF i 1994 og 1995. I 1996 indgik de offentlige myndigheder og Crédit Agricole en aftale om en forlængelse af bidraget til FAC, som skulle andrage 1 mia. FRF i perioden 1996-1999. FAC får tildelt midler af Crédit Agricoles regionale afdelinger i forhold til deres indtægter af forvaltningen af notarernes indskud. Fonden yder rentetilskud (især til unge landmænd) og såkaldte konsolideringslån og finansierer gældseftergivelse, bl.a. for at lette indstillingen af driften. Crédit Agricole administrerer frit anvendelsen af FAC's midler på grundlag af disse kriterier.
- (7) Ved indledningen af denne procedure fastslog Kommissionen, at Crédit Agricoles eneret til at modtage og opbevare notarindskud:
- fordrejede konkurrencen i en sådan grad, at det kunne påvirke samhandelen mellem Fællesskabets medlemsstater
 - gav Crédit Agricole en fordel, som den ikke ville have fået under normale markedsvilkår, og
 - indebar statsmidler.
- (8) På dette grundlag konkluderede Kommissionen, at de omhandlede foranstaltninger kunne omfatte betydelige statsstøtteelementer som omhandlet i EF-traktatens artikel 87. På grundlag af de oplysninger, som Kommissionen på daværende tidspunkt var i besiddelse af, mente Kommissionen, at den i givet fald konstaterede støtte ville udgøre ny støtte som omhandlet i traktaten, og at det derfor var nødvendigt at indlede proceduren efter traktatens artikel 88, stk. 2, for at undersøge foranstaltningerne.
- (9) Klagerne (AFB og CSBP) argumenter er anført i meddelelsen om indledning af denne procedure ⁽⁵⁾.

III

BEMÆRKNINGER FRA INTERESSEREDE PARTER

- (10) Bortset fra bemærkningerne fra Crédit Agricole har Kommissionen ikke modtaget nogen bemærkninger fra interesserede parter i forbindelse med denne procedure.

⁽³⁾ Undtagen kommuner med mellem 5 001 og 30 000 indbyggere, der indgår i byområder med over 50 000 indbyggere, og kommuner i landbrugsområder under udvikling og i områder med bjerglandbrug, der indgår i byområder med over 50 000 indbyggere.

⁽⁴⁾ Denne provision er i virkeligheden en årlig rente på 1 %, som anvendes pro rata temporis på indskuddene. Et gennemsnitligt indskud på 20 mia. FRF over et år medfører således, at der udbetales en samlet provision til notarerne på 200 mio. FRF.

⁽⁵⁾ Se fodnote 1.

⁽²⁾ Klassificering ifølge kreditvurderingsinstituttet Moody's, ultimo 1997.

- (11) Crédit Agricole har ligesom de franske myndigheder:
- understreget, at Caisses de Crédit Agricole fik tilladelse til at modtage notarernes indskud allerede i 1930, og at der i det foreliggende tilfælde ikke er tale om en eneret, da CDC og postgirokontoret også kan modtage sådanne indskud i hele Frankrig, herunder også i landdistrikter
 - anført, at notarernes indskud ikke kan betragtes som statsmidler, og at de derfor ikke kan indebære statsstøtte som omhandlet i artikel 87
 - understreget de offentlige tjenester, som notarerne leverer, og de lovkrav, der er knyttet til denne ordning
 - understreget, at administrationsudgifterne i forbindelse med notarernes indskud var på ca. 1,77 % af det samlede indskud
 - henvist til det loft for kortfristede lån til landbruget, som den var underlagt indtil februar 1997, og som den mener, den blev pålagt som modydelse for notarernes indskud
 - mindet om oprettelsen af FAC, som har uddelt 3,9 mia. FRF siden oprettelsen i 1990, som får tilført midler i forhold til indtægterne fra notarernes indskud, og som derfor udgør en modydelse for notarernes indskud
 - bestridt, at samhandelen mellem medlemsstaterne påvirkes, da der er tale om lokale kunder i landdistrikter, og da der er tale om småbeløb, som udgør en forsvindende lille del af de samlede indskud i Frankrig.
- (12) Crédit Agricole understregede, at det udelukkende var de regionale afdelinger, der modtog notarernes indskud. Den mente, at Kommissionen havde begået en materiel og juridisk fejl ved i forbindelse med indledningen af denne procedure at behandle hele nettet, som udgøres af de regionale afdelinger og CNCA, som en samlet økonomisk enhed, der i givet fald nød godt af den støtte, som fulgte af ordningen for notarindskud. Crédit Agricole fremhævede, at dens internationale virksomhed er meget beskeden, og anførte, at notarernes indskud under ingen omstændigheder havde kunnet finansiere dens internationale udvikling, idet det er CNCA, der har aktiviteter i udlandet, mens det er koncernens regionale afdelinger, der modtager notarernes indskud. Den fremførte, at de midler, som notarernes indskud er en del af, kun var opført på balancen for de regionale afdelinger. De regionale afdelingers overskydende midler, som omfatter notarernes indskud, genanbringes ganske vist i CNCA, men det sker på markedsvilkår, og CNCA får ikke noget udbytte af det.
- (13) Crédit Agricole bestred, at der er tale om støtte, når staten, fordi den giver afkald på enhver forrentning af notarernes indskud, går glip af indtægter, som den kunne have fået gennem den omhandlede ordning, da staten griber ind på mange forskellige områder, og da en sådan forpligtelse til forrentning ville bringe statens skønsbeføjelser i forbindelse med dens økonomiske indgreb, som er hjemlet i national ret, og princippet om, at forvaltningsakter ikke må sælges, i fare. Crédit Agricole bestred også, at der i henhold til fællesskabsretten findes en pligt til at give en modydelse for de rettigheder, staten har givet Crédit Agricole.
- (14) Crédit Agricole fastholdt, at staten i betragtning af de krav, der er knyttet til ordningen, under alle omstændigheder ville have valgt Crédit Agricole, uanset hvordan listen over de finansielle institutioner, som har ret til at modtage notarernes indskud, havde været sammensat.
- (15) Crédit Agricole understregede, at det franske statsråd i sin dom af 27. marts 1997 havde fastslået, at bestemmelserne om notarernes indskud ikke blot var forenelige med traktatens artikel 82, men også med artikel 86, og at de derfor ikke kunne være uforenelige med traktatens artikel 87. Crédit Agricole udtalte bl.a., at de banker, der er medlemmer af AFB, først blev anset for at give en garanti, der svarede til Crédit Agricoles, fra vedtagelsen af et sæt regler for AFB den 8. februar 1994, ifølge hvilke notarernes indskud i givet fald ville blive tilbagebetalt i deres helhed, hvis et af AFB's medlemmer ikke opfyldte sine forpligtelser.
- (16) Crédit Agricole mente desuden, at Kommissionen havde sammenblandet den hypotetiske støtte og fordelene af støtten. Den understregede bl.a., at Kommissionen i sin vurdering af den fordel, som Crédit Agricole fik af at modtage og opbevare notarernes indskud, ikke havde taget hensyn til Crédit Agricoles »naturlige« markedandsandel i de franske landdistrikter (hvis ordningen blev udbredt til et større antal banker), eller til den markedandsandel, Crédit Agricole på nuværende tidspunkt ikke har adgang til i byområder. Crédit Agricole anslog på grundlag af den naturlige markedandsandel af notarernes indskud, som den mener ville tilkomme den, hvis ordningen blev udbredt til et større antal banker, det samlede indskud, som ville blive indsat i Crédit Agricole, til 12,1 mia. FRF, og dermed vurderede den — i betragtning af et samlet indskud på 21 mia. FRF i 1996 — det yderligere beløb, den havde modtaget på grund af sin eneret, til kun at udgøre ca. 9 mia. FRF. Den mente, at et indskud i denne størrelsesorden var ubetydeligt i forhold til det samlede indskud i banken.
- (17) Crédit Agricole mente, at det i betragtning af de kontrolforpligtelser, som notarernes regnskaber er underlagt, er uforeneligt med sikkerhedskravene til systemet, at notarernes indskud skulle kunne anbringes i institutter i udlandet.
- (18) Endelig mente Crédit Agricole, at støtten til landbruget i form af kortfristede lån med rentegodtgørelse var retfærdiggjort, fordi den opfyldte et almennyttigt formål.

IV

KOMMENTARER FRA FRANKRIG

(19) De franske myndigheder fremlagde i deres brev til Kommissionen af 9. april 1998 deres bemærkninger som svar på de spørgsmål, Kommissionen havde stillet ved indledningen af denne procedure.

a) Oprindelsen af *Crédit Agricoles* rettigheder

(20) De franske myndigheder anførte i deres brev af 9. april 1998, at *Crédit Agricoles* mulighed for at modtage og opbevare notarernes indskud på under tre måneder hidrørte fra en retsakt af 9. marts 1953, som ikke indeholdt nogen begrænsning af notarernes indskud. Ifølge de franske myndigheder havde de senere afgørelser, som var truffet af *Garde des Sceaux* ved bekendtgørelse af 25. august 1972, suppleret den 7. juni 1973, medført, at der var foretaget en begrænsning i forhold til den tidligere situation, idet disse rettigheder blev begrænset til indskud på under tre måneder i landdistrikter.

(21) Efter at Kommissionen ved brev af 22. september 1998 havde anmodet de franske myndigheder om dokumentation, som ville gøre det muligt at fastslå, at *Crédit Agricoles* rettigheder allerede eksisterede inden traktatens ikrafttræden, sendte de franske myndigheder den 7. januar 1999 Kommissionen følgende:

- en kopi af bekendtgørelsen fra *Garde des Sceaux* af 9. marts 1953, hvori det fastslås, at notarernes såkaldte frie midler (eksklusive midler på over tre måneder, som skal indbetales til CDC) på grundlag af et tidligere cirkulære fra 1930 kunne indsættes i flere forskellige institutter, herunder *Caisses de Crédit Agricole*
- en kopi af et cirkulære fra justitsministeriet af 24. december 1930, som viste, *Crédit Agricole* allerede fra 1924 var et af de institutter, der kunne modtage notarernes indskud.

b) *Begrundelser og mål, der har fået den franske stat til at indføre og opretholde retten til at modtage og opbevare notarernes indskud*

(22) Efter de franske myndigheders mening var der tre begrundelser for den omhandlede ordning: notarhvervets egenart og behovet for at kontrollere det effektivt; behovet for at sikre notarerne i landdistrikter let adgang til banktjenester; og kravet om absolut sikkerhed for de indskudte midler. De mindede om, at notarerne leverer offentlige tjenester inden for rammerne af et liberalt erhverv. De understregede bl.a., at notarer er underlagt en særlig kontrol, og at den franske kassationsret i en dom af 19. november 1914 havde betegnet notarernes regnskaber som offentlige dokumenter. For det andet understregede de franske myndigheder, at *Crédit Agricole* hører hjemme i landdistrikterne, hvor den udgør langt det største banknet i Frankrig, idet den stadig

tegner sig for ca. 34 % af alle bankfilialerne. 64 % af *Crédit Agricoles* faste filialer ligger i landdistrikterne. For det tredje understregede de franske myndigheder den sikkerhed, som *Crédit Agricole* giver for notarernes indskud; den hviler på et system af forebyggende ubegrænsede garantier, som er baseret på solidaritet mellem alle de regionale afdelinger og CNCA, hvilket betyder, at de interne garantier i koncernen gør det usandsynligt, at de regionale afdelinger ikke skulle opfylde deres forpligtelser, således at notarernes midler er sikret fuldt ud.

(23) De franske myndigheder understregede også, som Kommissionen forklarede ved indledningen af denne procedure, at der i 1990 var blevet oprettet en fond, der skulle lette landmændenes finansielle udgifter, og som ifølge myndighederne var en »modydelse« for ordningen for notarindskud. Fra 1990 til 1999 udjorde *Crédit Agricoles* bidrag til denne fond, som kom fra provenuet af notarernes indskud, 3,6 mia. FRF, hvortil kommer 300 mio. FRF, som også stammer fra anbringelsen af notarernes indskud til fordel for den nationale katastrofefond for landbruget.

c) *Udviklingen i det samlede indskud*

(24) De franske myndigheder har fremlagt en oversigt over det samlede beløb for notarernes indskud i *Crédit Agricole* siden 1973, hvoraf det fremgår, at beløbet fra 1973 til 1997 svingede mellem 15,6 og 25,4 mia. FRF (omregnet til 1997-franc), og at det, når bortses fra udsvingene i de økonomiske konjunkturer, har været bemærkelsesværdigt stabilt i hele perioden. Det var på 19,6 mia. FRF i 1997 (i gennemsnitsværdi).

d) *Udgifter til administration af notarernes indskud*

(25) Som svar på det spørgsmål om udgifterne til administration af notarernes indskud, som Kommissionen stillede, da den indledte denne procedure, har de franske myndigheder oplyst, at administrationsudgifterne for indskuddene i 1997 var i størrelsesordenen 1,77 % af det samlede beløb. Ifølge myndighederne kan disse udgifter opdeles som følger:

- i) 0,29 % i forbindelse med udgifterne til administration af indskudstransaktionerne og transaktioner vedrørende betalingsmidler ligesom alle andre erhvervs-konti
- ii) 1,49 % i forbindelse med ekstraudgifter, der hænger sammen med de særlige karakteristika ved administrationen af notarernes konti, heraf:
 - 0,11 % på grund af ekstraudgifter i forbindelse med visse specifikke transaktioner
 - 0,96 % i forbindelse med udelukkelsen af de sædvanlige regler for transaktioner
 - 0,42 % vedrørende specifikke personaleudgifter.

De franske myndigheder mente, at disse udgifter formodentlig udviste en faldende tendens over en længere periode på grund af produktivitetstigninger i Crédit Agricole med hensyn til dens virksomhed i almindelighed og med hensyn til denne opgave i særdeleshed. Af den grund var udgifterne således højere før i tiden.

e) *Crédit Agricoles begrænsning af landbrugets kortfristede finansieringsudgifter*

- (26) Ud over det nylige bidrag til FAC anførte de franske myndigheder i deres brev af 9. april 1998, at nettoprovenuet fra administrationen af indskud fra notarer i landdistrikter i Crédit Agricole fra starten blev brugt til at begrænse landbrugets kortfristede finansieringsudgifter. Disse lån blev indtil 1981 ydet til rentesatser, der var fastsat ved bekendtgørelse fra landbrugsministeren og økonomiministeren. Rentesatserne er senere blevet fastsat af CNCA inden for en udsvingsmargen på ca. 30 % af den gennemsnitlige månedlige pengemarkedsrente. Disse regler om en begrænsning af den korte rente blev ifølge myndighederne først ophævet for nylig ved en bekendtgørelse af 3. februar 1997. De understregede,

at lavrentesituationen i Frankrig siden da havde mindsket betydningen af en særlig beskyttelsesmekanisme for landbruget.

f) *De gennemsnitlige omkostninger for Crédit Agricole*

- (27) Som svar på Kommissionens spørgsmål ved indledningen af denne procedure har de franske myndigheder fremlagt en række tal, som viser, at de gennemsnitlige omkostninger for Crédit Agricole i de sidste ti år er faldet fra [...] % (*) i 1987 til [...] % (*) i 1996, og at de hele tiden har ligget mellem disse to tal.

g) *Anvendelsen af bidragene til FAC*

- (28) De franske myndigheder kom i deres brev til Kommissionen af 9. april 1998 med en række præciseringer om de årlige bidrag til FAC og anvendelsen af dem.
- (29) De anførte, at bidragene til FAC og anvendelsen af dem siden indførelsen har været som følger:

TABEL 1

Bidrag til FAC og dennes interventioner

	(mio. FRF)						
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	I alt
Omlægning af landmændenes gæld	600	394	564	494	467	197	2 716
— overtagelse af renter	295	213	410	340	324	160	1 742
— konsolideringslån	86	45	46	51	45	17	290
— gældseftergivelse	219	136	108	103	93	15	674
— fremførte midler					5	5	10
Andre interventioner (katastrofer i landbruget)			40	8	33	203	284
I alt	600	394	604	502	500	400	3 000

Kilde: de franske myndigheder.

- (30) De franske myndigheder har oplyst, at disse interventioner dels vedrørte gældsomlægning for de landmænd, der var kunder hos Crédit Agricole, og at en andel del af FAC blev anvendt til specifikke formål, specielt bidrag til den nationale garantifond for katastrofer i landbruget. Myndighederne understregede, at prioriteterne for FAC hvert år blev fastlagt efter aftale mellem Crédit Agricole og staten. De mente, at der var knyttet almennyttige opgaver til fordel for landbruget til denne ordning, og at det var de landmænd, der var kunder hos Crédit Agricole, der nød godt af FAC, og ikke Crédit Agricole selv. De begrundede disse interventioner med, at Crédit Agricole tegnede sig for ca. 80 % af landmændenes bankgæld. De understregede desuden, at de øvrige banker havde faet adgang til budgetmidler med samme formål til et samlet årligt beløb af 20 mio. FRF.
- (31) De franske myndigheder mente ikke, at FAC's interventioner udgjorde en erstatning for Crédit Agricoles hensættelsespolitik, da man kun, alt efter hvilket år man ser på, havde anvendt mellem 15 og 19 % af bidragene fra FAC til de regionale Caisses de Crédit Agricoles usikre og omtvistede

(*) Forretningshemmelighed.

fordringer og 10 % til gældsfortergivelse, mens størstedelen af midlerne var tildelt på grundlag af situationen i de forskellige produktionssektorer og som støtte til unge landmænd, der etablerede sig. Den gennemsnitlige støtte pr. landmand (ca. 6 000 FRF) er beskeden og har ifølge myndighederne et socialt sigte.

h) *Generelle bemærkninger til ordningen for notarindskud*

- (32) De franske myndigheder bestred, at notarernes indskud havde karakter af statsmidler, og at der var tale om konkurrencefordrejning, som Kommissionen anførte ved indledningen af denne procedure. De bestred specielt, at staten gik glip af indtægter på grund af denne ordning, da princippet er, at forvaltningsakter ikke må sælges. De bestred derfor, at der indgik noget element af støtte i ordningen for notarindskud. De anførte subsidiært, at ordningen ikke påvirkede samhandelen mellem medlemsstaterne.
- (33) De franske myndigheder anførte desuden, at ordningen for notarindskud var blevet indført for i landdistrikterne at sikre, at de krav om at tjene offentlighedens interesser, som specielt er forbundet med notar erhvervet, opfyldes.
- (34) Endelig mindede de franske myndigheder om en dom af 27. marts 1997 fra det franske statsråd, ifølge hvilken bestemmelserne om notarindskud ikke var i strid med traktatens artikel 82.

i) *Den forventede udvikling i ordningen for notarindskud*

- (35) De franske myndigheder meddelte i deres brev af 9. april 1998 Kommissionen, at ordningen for notarindskud ville blive revideret inden sommeren 1998, så det fremover ville være Caisse des Dépôts et Consignations, der forvaltede alle notarindskud uanset varighed, således at Crédit Agricole ville miste den økonomiske fordel, der fulgte af provenuet af notarernes indskud (de løfter, de franske myndigheder gav i deres brev af 28. april 1999, er beskrevet under betragtning 61).

V

VURDERING AF STØTTEFORANSTALTNINGERNE

V.1. De omhandlede foranstaltningers karakter af statsstøtte

a) *Den virksomhed, der nyder godt af de omhandlede foranstaltninger*

- (36) Crédit Agricole anførte i sit svar på indledningen af denne procedure, at Kommissionen havde begået en materiel og juridisk fejl ved at ligestille alle dele af Crédit Agricole-koncernen med en samlet støttemodtager, nemlig Crédit Agricole.
- (37) Kommissionen skal bemærke, at:
- Credit Agricole-koncernen på trods af de specifikke karakteristika, der specielt på lokalt plan kendetegner den på grund af dens gensidige status, og den administrative frihed, som hver af Crédits Agricoles afdelinger tilsyneladende har, alligevel er en økonomisk enhed, der udgør et sammenhængende hele, som ifølge årsberetningen for 1997 fra »Crédit Agricole« gør den til en samlet, decentraliseret koncern, som hviler på en struktur med tre niveauer (de lokale afdelinger, de regionale afdelinger og den nationale hovedafdeling), og hvis finansielle kapacitet derfor skal vurderes samlet. I årsberetningen for 1997 står der bl.a., at det interesséfællesskab, der forbinder de lokale afdelinger, de regionale afdelinger og den nationale hovedafdeling, medfører, at Crédit Agricole fremlægger regnskaber, der er repræsentative for dens økonomiske situation og kan sammenlignes med de øvrige store bankkoncerners konsoliderede regnskaber. Hverken Kommissionen, Crédits Agricoles samarbejdspartnere eller de finansielle markeder er i tvivl om, at Crédit Agricole opfylder alle juridiske og økonomiske forudsætninger for at kunne defineres som én virksomhed. Det er på grundlag af det konsoliderede regnskab, ifølge hvilket den konsoliderede balance var på 2 514 mia. FRF pr. 31. december 1997, at kreditvurderingsinstitutionerne fastlægger deres bedømmelse; pr. 31. december 1997 var den konsoliderede koncern vurderet til AA (Standard & Poor's) og Aa1 (Moody's). Bedømmelsen af en koncern og specielt en finansiel institution afgør, på hvilke vilkår den har adgang til de finansielle markeder, og den er derfor en afgørende omkostningsfaktor, som kan stille virksomheden bedre eller dårligere i konkurrencen med de øvrige virksomheder i samme sektor

- Crédit Agricole har som led i denne procedure fremlagt et dokument med bemærkninger, som er underskrevet af generaldirektøren for Fédération Nationale de Crédit Agricole og vicegeneraldirektøren for CNCA. Dette svar er fremlagt på vegne af »Crédit Agricole«; hvis CNCA mente, at den ikke var omfattet af denne procedure, kan Kommissionen ikke forstå, hvorfor den anså det for nødvendigt at fremlægge et fælles, solidarisk forsvarsskrift med Fédération Nationale du Crédit Agricole
- de franske myndigheder har understreget, at en af grundene til, at man havde valgt Crédit Agricole til at modtage notarernes indskud, var den sikkerhed, som den solidariske garanti mellem alle de regionale afdelinger og CNCA gav.

- (38) På grundlag af disse elementer, som uomtvisteligt viser, at Crédit Agricole-koncernen er én virksomhed, har Kommissionen således ingen grund til at ændre den vurdering, den havde foretaget ved indledningen af denne procedure, vedrørende indehaveren af eneretten til notarernes indskud, dvs. Crédit Agricole som koncern (se De Europæiske Fællesskabers Domstols dom i sag 383/82, Inter-mills ⁽⁶⁾). Spørgsmålet om den interne fordeling i koncernen af de fordele, den får af eneretten til notarernes indskud, er af sekundær interesse, og Kommissionen skal ikke komme ind på det i forbindelse med denne procedure.

b) *Notarindskuddenes karakter af statsmidler*

- (39) Som de franske myndigheder har understreget, er notarerne offentligt beskikkede personer, hvis erhverv er nøje reguleret af de offentlige myndigheder. De franske myndigheder har bl.a. mindet om kassationsrettens retspraksis, som ligestiller notarernes regnskaber, som der er omfattende regler for, med offentlige dokumenter. På grundlag heraf konkluderede de franske myndigheder i deres brev af 9. april 1998, at alle de nugældende bestemmelser viste, at »les fonds déposés par les notaires ne sont pas des fonds ordinaires. La réglementation des dépôts des notaires ne peut par conséquent pas être appréciée au regard des seules règles relatives à la profession bancaire, mais doit l'être aussi en fonction de considérations d'intérêt public« (»de midler, som notarerne indskyder, ikke er ordinære midler. Bestemmelserne om notarindskud kan derfor ikke udelukkende vurderes i lyset af reglerne for bankerhvervet, men skal også vurderes ud fra betragtninger om almene hensyn«). Det fremgår klart af de oplysninger, som myndighederne har fremlagt som led i denne procedure, at Crédit Agricole flere gange på grundlag af formelle akter fra den offentlige myndighed er blevet betragtet som berettiget til at modtage notarindskud på klart definerede betingelser.
- (40) Kommissionen kan således klart bekræfte det, som den udtalte ved indledningen af denne procedure, nemlig at:
- statens diskretionære foranstaltninger, der består i at give Crédit Agricole den omhandlede eneret, direkte tilfører banken finansielle midler
 - staten styrer tildelingen af midler i form af obligatoriske indskud fra notarerne, der er offentligt beskikkede personer undergivet de offentlige myndigheder.
- (41) På grundlag af ovenstående må det derfor konkluderes, at ordningen for notarindskud omfatter midler, der må karakteriseres som statsmidler. Det forhold, at de franske myndigheder har fremhævet, at den franske kassationsret ligestillede notarernes regnskaber med offentlige dokumenter, bekræfter denne analyse.
- (42) Under denne procedure har myndighederne fremlagt en række elementer, som de mente fungerede som modydelse, der skulle trækkes fra det provenu, som Crédit Agricole fik af notarernes indskud, og som opvejede den fordel, der var forbundet med, at notarernes indskud var næsten gratis for Crédit Agricole. Disse elementer medfører ikke, at den omhandlede ordning ikke omfatter statsmidler.

c) *Fordelen for Crédit Agricole og de omhandlede foranstaltningers karakter af støtte*

- (43) Som Kommissionen anførte ved indledningen af denne procedure, omfatter begrebet støtte ikke blot positive ydelser, såsom selve støtten, men også de offentlige indgreb, som, under forskellig form, letter de byrder, der normalt belaster en virksomheds budget, og som derfor må sidestilles med støtte (se Domstolens dom i sag C-387/92, Banco Exterior de España ⁽⁷⁾).

⁽⁶⁾ Sml. 1984, s. 3809, præmis 11.

⁽⁷⁾ Sml. 1994 I, s. 902, præmis 13.

- (44) Desuden understregede Kommissionen ved indledningen af denne procedure, at staten på grund af, at den gav afkald på enhver forrentning af notarernes indskud (med undtagelse af provisionen på 1 % til notaren), gav afkald på midler, den kunne have fået gennem den omhandlede ordning. Hvis denne transaktion havde været defineret på normale kommercielle vilkår, kunne staten fra starten af have fået et provenu af de pågældende indskud. Den kunne også have fastsat en pris (renten for indskuddene), som kunne revideres regelmæssigt for at tage hensyn til udviklingen i renten og produktivitetstigningerne i banksektoren og de institutter, der var berettiget til at modtage indskud i henhold til den omhandlede ordning. Ved en sådan revision kunne man have udnyttet konkurrencen mellem de forskellige banker og udvalgt de mest konkurrencedygtige, hvis de opfyldte et minimum af forsigtighedskrav, som gav fuld sikkerhed for indskuddene, således at statens renteprovenu ville være steget.
- (45) Forrentningen af de bankmidler, der udgøres af de yderligere indskud, som Crédit Agricole modtager takket være den eneret, staten giver den, ville klart være en byrde, der normalt ville belaste en bankvirksomheds budget, hvis Crédit Agricole havde fået midlerne på konkurrencevilkår, f.eks. efter et udbud blandt bankerne. Crédit Agricole forrenter imidlertid ikke notarernes indskud og nøjes med at betale notarerne en provision på 1 % af de modtagne indskud. Inden denne procedure blev indledt, havde myndighederne begrundet denne manglende forrentning med, at det ifølge fransk lov er forbudt at forrente lån på under en måned. Myndighederne har imidlertid i forbindelse med denne procedure ikke begrundet, hvorfor notarernes indskud i Crédit Agricole ikke kan forrentes, skønt en stor del af dem, som de franske myndigheder i deres brev af 3. april 1997 anslår til ca. 50 % af de samlede indskud, har en varighed på mellem en og tre måneder. Det betyder, at tildelingen af retten til at modtage og opbevare notarernes indskud næsten gratis adskiller sig fra de normale markedsvilkår, som gælder for modtagelsen af sådanne midler.
- (46) Som led i denne procedure har Kommissionen bedt Frankrig om at oplyse gennemsnitsomkostningerne for Crédit Agricoles midler, og de franske myndigheder har oplyst, at disse omkostninger bl.a. var på [...] % i 1987 og [...] % i 1996. Gennemsnitsomkostningerne for Crédit Agricoles midler omfatter imidlertid tilsyneladende både forrentede midler, såsom langfristede lån, og gratis midler, såsom indskud fra private. For at beregne den støtte, der vedrører lånene, dvs. lettelsen af Crédit Agricoles byrder i forhold til normale markedsvilkår, skal man ikke se på gennemsnitsomkostningerne, men på marginalomkostningerne. Til det formål skal det bemærkes, at den kortfristede rente i Frankrig var på 8,3 % i 1987 og 3,9 % i 1996⁽⁸⁾. Der er således ingen tvivl om, at tildelingen af næsten gratis midler til Crédit Agricole (bortset fra provisionen på 1 % til notaren) letter de byrder, der normalt opføres på en banks driftskonto, og har samme virkning som støtte.
- (47) Det må derfor konkluderes, at de omhandlede foranstaltninger udgør statsstøtte med karakter af driftsstøtte, da de letter bankens normale byrder i forbindelse med driften.

d) *Støttens fordrejende virkning*

- (48) Driftsstøtte har en særligt fordrejende virkning, fordi den har en direkte indvirkning på de støttede virksomheders resultat og gør det muligt for dem enten at fastholde højere driftsomkostninger end deres konkurrenter uden at blive straffet for deres manglende konkurrenceevne eller at få et større overskud og således øge deres finansielle kapacitet. Denne støtte virker endnu mere fordrejende, hvis den er permanent, hvis der er skarp konkurrence, og hvis de konkurrerende virksomheders margen er lille.
- (49) De foreliggende oplysninger viser, at konkurrencen mellem bankerne er blevet skærpet i løbet af 1990'erne, og at bankernes rentemargen løbende er blevet mindre⁽⁹⁾. Desuden er de franske banker i en sårbar situation, idet de i de seneste år har været blandt de mindst rentable i hele Fællesskabet (jf. tabel 2) og først for nylig, i 1998-99, har kunnet forbedre rentabiliteten. I en situation, hvor en skarp

⁽⁸⁾ Den nominelle tremånedersrente. Kilde: EC economic data pocket book, nr. 12/1998, Europa-Kommissionen, Publikationskontoret for De Europæiske Fællesskaber.

⁽⁹⁾ Den Europæiske Centralbank, »Possible effects of EMU on the EU banking systems in the medium to long term«, februar 1999, på grundlag af oplysninger fra OECD.

konkurrence resulterer i mindske de rentemargener og faldende rentabilitet, har driftsstøtte til et kreditinstitut ubestrideligt en særligt fordrejende virkning. Denne nylige tendens vil formodentlig fortsætte i de kommende år; ifølge Den Europæiske Centralbank vil gennemførelsen af Den Økonomiske og Monetære Union skabe et mere konkurrencepræget miljø og lægge øget pres på bankernes rentabilitet ⁽¹⁰⁾. ØMU'en vil sætte skub i integrationen i sektoren på europæisk plan, bl.a. i form af grænseoverskridende transaktioner ⁽¹¹⁾.

TABEL 2

Afkast af egenkapitalen
(nettofortjeneste i procent af egenkapitalen)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Østrig	8,6 %	8,6 %	6,9 %	8,7 %	7,9 %	8,1 %	9,6 %	
Belgien	8,3 %	6,5 %	5,7 %	14,1 %	13,2 %	12,9 %	15,3 %	15,3 %
Danmark ⁽¹⁾	- 3,3 %	- 0,1 %	- 21 %	10,6 %	0,1 %	18,5 %	16,1 %	15,1 %
Finland	5,6 %	- 11 %	- 49 %	- 29 %	- 25 %	- 7,9 %	8 %	15,2 %
Frankrig	10,1 %	10,4 %	6,9 %	2,9 %	0,5 %	3,6 %	4,8 %	7,7 %
Tyskland	11,9 %	14,4 %	13,2 %	13,6 %	11,8 %	12,6 %	12,3 %	
Grækenland ⁽²⁾	20,8 %	31,5 %	23,1 %	21,6 %	25,9 %	24,4 %	16,7 %	
Irland						20,2 %	20,1 %	18,4 %
Italien	12,2 %	9,9 %	7,5 %	8,8 %	3,0 %	3,7 %	5,1 %	3,4 %
Luxembourg ⁽²⁾	6,7 %	7,6 %	8,8 %	19,9 %	20,9 %	19,9 %	22,3 %	23,0 %
Nederlandene	12,3 %	12,7 %	13,9 %	15,9 %	16,2 %	17,0 %	17,6 %	
Portugal ⁽²⁾	12,5 %	12,4 %	8,8 %	9,2 %	7,3 %	7,7 %	10,7 %	13,1 %
Spanien	13,6 %	12,5 %	10,7 %	3,8 %	8,2 %	9,2 %	9,7 %	10,6 %
Sverige ⁽³⁾	3,0 %	56,3 %	17,0 %	5,7 %	19,1 %	21,1 %	24,0 %	13,0 %
Det Forenede Kongerige	14,4 %	8,6 %	7,3 %	19,3 %	27,4 %	28,6 %	25,6 %	26,4 %
Gennemsnit EU-14	10,9 %	11,5 %	8,1 %	9,0 %	8,2 %	10,0 %	11,0 %	
Gennemsnit EU-15						10,1 %	11,1 %	
Gennemsnit EU-11							12,2 %	12,2 %

Kilde: Den Europæiske Centralbank, »Possible effects of EMU on the EU banking systems on the medium to long term«, februar 1999, på grundlag af oplysninger fra OECD.

⁽¹⁾ Forretningsbanker og sparekasser.

⁽²⁾ Forretningsbanker.

⁽³⁾ Samlet tal for forretningsbanker, udenlandske forretningsbanker, sparekasser og, indtil 1991, kooperative banker.

- (50) Desuden er Crédit Agricole en rentabel virksomhed, der i de forløbne år har givet store overskud. Den omhandlede støtte, som ikke var uundværlig for, at Crédit Agricole fik overskud, har således (hvis den ikke blev opvejet af tilsvarende ekstraomkostninger, se nedenfor) gjort det muligt for Crédit

⁽¹⁰⁾ Idem, s. 4.

⁽¹¹⁾ Den Europæiske Centralbank, månedsbrev, april 1999. »Banking in the euro area: structural features and trends«.

Agricole at øge sit overskud og opbygge yderligere egenkapital med det ikke udloddede overskud. I banksektoren indfører solvenskravet, som blev indført med Rådets direktiv 89/647/EØF af 18. december 1989 om solvensøletal for kreditinstitutter⁽¹²⁾ (kernen af »hård« egenkapital er fastsat til mindst 4 % af de vægtede aktiver, og egenkapitalen i bred forstand skal udgøre mindst 8 % af de vægtede aktiver), en forpligtelse, som begrænser kreditinstitutternes vækstkapacitet. I realiteten findes der på mellemlang og lang sigt en sådan kapitaliseringsbegrænsning i absolut forstand for alle former for virksomheder, men i banksektoren er dens virkning konstant og direkte, der kan sættes konkrete tal på den, og den kan af forsigtighedshensyn ikke slækkes midlertidigt som led i et kreditinstituts vækststrategi. Et kreditinstitut, som kun lige akkurat overholder solvenskravet, har ingen vækstmargen, så længe det ikke kan tiltrække ny egenkapital eller øge sin egenkapital ved hjælp af et betydeligt overskud. Det betyder, at et ineffektivt kreditinstituts vækst hæmmes direkte, mens en bank med et stort overskud har en vækstmargen, der står i forhold til dens rentabilitet.

- (51) Solvenskravet betyder, at der i forbindelse med støtte til kreditinstitutter kan foretages et ret nøjagtigt konventionelt skøn over konkurrencefordrejningen. Hvis støtten direkte eller indirekte medfører en stigning i egenkapitalen, kan konkurrencefordrejningen vurderes i form af vægtede aktiver. En driftsstøtte på 1 mia. FRF, som resulterer i en stigning i overskuddet efter skat på 0,6 mia. FRF⁽¹³⁾, gør det, hvis man går ud fra, at dette overskud ikke udloddes, men bruges til at øge bankens egenkapital, muligt at øge de vægtede aktiver på balancen (under hensyntagen til de gældende solvenskrav på mellem 4 % og 8 %) og dermed dens aktivitetsniveau. Dette resulterer i en potentiel konkurrencefordrejning, målt i vægtede aktiver, i størrelsesordenen 7,5-15 mia. FRF (uden den omhandlede støtte ville banken ikke have kunnet øge sine vægtede aktiver). En sådan forbindelse viser, at støtten har en betydelig løftestangsvirkning i den finansielle sektor. Disse midler kan også medvirke til, at det kreditinstitut, der modtager støtten, erhverver minoritets- eller majoritetsandele i andre virksomheder. Formanden for Crédit Agricole udtalte således i februar 1999 til et finanstids-skrift⁽¹⁴⁾, at en tredjedel af Crédits Agricoles egenkapital på 140 mia. FRF var til rådighed for nye transaktioner.
- (52) Man må således konkludere, at den støtte, som Frankrig har ydet Crédit Agricole, i betragtning af dens karakter af driftsstøtte, den økonomiske situation i banksektoren i Europa, de franske bankers ringe rentabilitet og de særlige solvenskrav i banksektoren har en klart fordrejende virkning på konkurrencen i den finansielle sektor.

V.2. Påvirkning af samhandelen mellem medlemsstaterne

- (53) Kommissionen har noteret sig de franske myndigheders og Crédits Agricoles argumenter for, at samhandelen mellem medlemsstaterne på ingen måde påvirkes af den omhandlede ordning. Der skal tages hensyn til følgende elementer.
- (54) For det første er det, da Kommissionen undersøger støttens mulige virkninger med hensyn til hele Crédit Agricole-koncernen, nødvendigt at se på koncernens internationale aktiviteter og specielt dens europæiske aktiviteter. Ifølge Crédits Agricoles årsberetning for 1997 fik banken i 1997 mulighed for at blive en ledende bank, både for storkunder og på det internationale plan. Dens transaktioner med kunder i medlemsstaterne (eksklusive Frankrig) udgjorde 37,9 mia. FRF i 1997, dvs. et beløb, som ganske vist udgør en lille del af dens kundetransaktioner (ca. 3 % heraf), men som alligevel er betydeligt i betragtning af koncernens størrelse, idet Crédit Agricole ved udgangen af 1997 var den største franske bankkoncern og en af de største⁽¹⁵⁾ i Europa. Crédit Agricole understreger bl.a., at den i 1997 med oprettelsen af et nyt datterselskab, Indocam, fik et redskab, som skal gøre det muligt for den at blive et af de førende formueforvaltningsselskaber i Europa. Banken fører en aktiv udviklingspolitik i Europa og har taget aktiv del i oprettelsen af den næststørste bank i Italien, Banca Intesa (som er et resultat af fusionen mellem Banco Ambrosiano Veneto og Cariplo), som Crédit Agricole ejer 30 % af og dermed er den største aktionær i. Den ejer desuden 20 % af Banco Espírito Santo-koncernen i Portugal. Crédit Agricole har i Fællesskabet afdelinger i Lissabon, Madrid, Bilbao, Gibraltar, Barcelona, Luxembourg, London, Hamburg, Frankfurt, Stockholm, Oslo, Helsingfors og Piræus. Gruppen anfører i sin årsberetning for 1997, at den fortsat vil være opmærksom på mulighederne for at styrke sin stilling på det europæiske marked for detailbanker. Dens soliditet gør det muligt for den at gennemføre en sådan udvikling. For at Crédits Agricoles internationale aktiviteter kan udvikle sig på denne måde, kræver det en række kapitalbevægelser, som f.eks. gør det

⁽¹²⁾ EFT L 336 af 3.12.1989, s. 14.

⁽¹³⁾ Hvis man for enkelthedens skyld går ud fra en beskatning af overskuddet på 40 %.

⁽¹⁴⁾ Interview i Les Echos, onsdag den 10. februar 1999.

⁽¹⁵⁾ Ifølge en klassificering foretaget af kreditvurderingsinstituttet Moody's (omtalt af avisen Le Monde, 17./18. januar 1999) var Crédit Agricole ved udgangen af 1997 den femtestørste bankkoncern i Europa målt i aktiver.

muligt at erhverve andele i kreditinstitutter som Banca Intesa og Banco Espírito Santo, og denne udvikling påvirker derfor samhandelen mellem medlemsstaterne. Desuden er koncernens investeringsbank, Crédit Agricole — Indosuez, en af de største investeringsbanker i Frankrig, og en stor del af dens aktiviteter finder sted i udlandet.

- (55) For det andet skal man, selv under forudsætning af, at gennemgangen af foranstaltningernes virkning begrænses til koncernens regionale afdelinger, som Crédit Agricole foreslår i sine bemærkninger, lægge mærke til, at det i Crédit Agricole-koncernen ikke kun er CNCA, der har internationale aktiviteter. I modsætning til hvad Crédit Agricole anfører i sine bemærkninger, understreges det således i Crédit Agricoles årsberetning for 1997, at de internationale aktiviteter i de regionale afdelinger i grænseregionerne også har udviklet sig i 1997. I årsberetningen fremhæves ligeledes udviklingen i den regionale Pyrénées Gascogne-afdeling i det spanske baskerland, som har ført til, at Bankoa, som Crédit Agricole ejer aktiemajoriteten i, blev medtaget i konsolideringen af koncernen i 1997. Det fastslås, at dette initiativ indgår i den grænseoverskridende udvikling i de regionale afdelinger, som efter aftale med CNCA udvider deres detailbankvirksomhed i nabolandene. Denne udvikling vedrører således ikke kun Crédit Agricoles markeds- og erhvervskundeaktiviteter (corporate banking), men også dens detailbankaktiviteter, som notarernes indskud er en del af.
- (56) Det følger heraf, at de yderligere midler, som Crédit Agricole råder over takket være notarernes indskud, og det udbytte, de giver, har kunnet bidrage direkte til finansieringen af Crédit Agricoles udvikling i andre medlemsstater.
- (57) Desuden har de rettigheder, som Crédit Agricole har fået tildelt, ikke kun en potentiel indvirkning på Crédit Agricoles ekspansion uden for Frankrig, i de øvrige medlemsstater. Som Kommissionen understregede ved indledningen af denne procedure, støder kreditinstitutterne på hindringer for deres ekspansion i udlandet, selv om de i princippet kan udøve deres virksomhed, der hovedsagelig består af modtagelse af indskud, optagelse af lån på markedet og udlån, uden grænser. Disse hindringer hænger ofte sammen med beskyttelsen af indenlandske banker mod konkurrence, som gør det mindre fordelagtigt for udenlandske konkurrenter at etablere sig på markedet i det pågældende land. Det er bl.a. tilfældet med den omhandlede støtte til Crédit Agricole, der må formodes at gøre det franske hjemmemarked mindre åbent for udenlandsk konkurrence, både hvad angår CNCA på nationalt plan, og hvad angår de regionale afdelinger. Støtten medfører, at der opretholdes en skarp national opdeling af visse former for bankindskudsvirksomhed, der er i strid med den åbning af markedet, som traktaten sigter mod, samtidig med at der, som Den Europæiske Centralbank påpeger, bliver stadig flere transaktioner på tværs af grænserne i banksektoren. Ifølge Den Europæiske Centralbank afhænger den øgede integration af de nationale banksystemer dog af, at man afskaffer de skatte- og lovgivningsmæssige forskelle mellem medlemsstaterne⁽¹⁶⁾.
- (58) Det må derfor fastslås, at de omhandlede foranstaltninger falder ind under traktatens artikel 87, stk. 1, da de udgør statsstøtte, der fordrejer konkurrencevilkårene i et omfang, der kan påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne.

VI

KONKLUSIONER

- (59) Den ret til at modtage indskud næsten gratis⁽¹⁷⁾ og til at opbevare dem gratis, som den franske stat har givet Crédit Agricole, er foranstaltninger, der indeholder statsstøtte som omhandlet i traktatens artikel 87, stk. 1.
- (60) Da det på nuværende tidspunkt fremgår af de nye oplysninger, som er blevet forelagt for Kommissionen som led i denne procedure, at der er tale om støtte, der allerede eksisterede, inden traktaten trådte i kraft, følger det, at:

— den omhandlede støtte er lovlig og ikke kan kræves tilbagebetalt

⁽¹⁶⁾ Jf. fodnote 9-11.

⁽¹⁷⁾ Med undtagelse af den provision på 1 % af indskuddene, der udbetales til notarerne.

— Kommissionen, som det altid er tilfældet i forbindelse med eksisterende støtte, skal undersøge, om støtten er forenelig med traktaten, og hvis denne undersøgelse viser, at støtten ikke er forenelig med de fælles interesser, skal Kommissionen i givet fald foreslå medlemsstaten de foranstaltninger, der er omhandlet i traktatens artikel 88, stk. 1, vedrørende støtte, der anses for uforenelig med fællesmarkedet.

- (61) De franske myndigheder meddelte imidlertid i et brev af 28. april 1999 formelt Kommissionen, at de havde til hensigt at ophæve Crédit Agricoles ret til notarernes indskud og centralisere notarernes indskud i Caisse des Dépôts et Consignations, som nu får til opgave at opbevare alle notarernes indskud. Statskassen får til opgave at modtage disse indskud i både landdistrikter og byområder. Myndighederne har meddelt, at denne foranstaltning træder i kraft den 1. januar 2000. Gennemførelsen vil ske gradvist i hele Frankrig og vil være afsluttet den 1. april 2000. Myndighederne har forpligtet sig til at indføre de bestemmelser, der er nødvendige for at ændre ordningen for notarindskud, snarest muligt efter denne beslutning.
- (62) Kommissionen har noteret sig de franske myndigheders løfte. Den anser gennemførelsesfristen for rimelig og kan i betragtning af, at ophævelsen af Crédit Agricoles ret til at modtage og opbevare notarernes indskud er fuldstændig og endelig, konkludere, at denne nye foranstaltning bringer den støtte til Crédit Agricole, der er omhandlet i denne procedure, som er indledt efter traktatens artikel 88, stk. 2, til ophør. På grundlag af et sådant løfte er det ikke nødvendigt at undersøge, om støtten er forenelig med traktaten, eller at indlede proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 1. Kommissionen kan derfor afslutte denne procedure —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

1. De foranstaltninger, som Frankrig har truffet til fordel for Crédit Agricole i forbindelse med modtagelse og opbevaring af notarernes indskud i landkommuner, udgør statsstøtte i henhold til traktatens artikel 87, stk. 1.

2. De foranstaltninger, der er omhandlet i stk. 1, er eksisterende støtte, som fandtes, inden traktaten trådte i kraft. Da Frankrig har forpligtet sig til at ophæve dem senest den 1. april 2000, afsluttes denne procedure.

Artikel 2

Frankrig underretter senest to måneder efter meddelelsen af denne beslutning Kommissionen om, hvilke foranstaltninger der er truffet for senest den 1. april 2000 at ophæve Crédit Agricoles ret til at modtage og opbevare notarernes indskud.

Artikel 3

Denne beslutning er rettet til Den Franske Republik.

Udfærdiget i Bruxelles, den 8. juli 1999.

På Kommissionens vegne

Karel VAN MIERT

Medlem af Kommissionen